

Дешко П.П.

Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

ПОХОДЖЕННЯ РУСІ В КОНТЕКСТІ КЕЛЬТСЬКОЇ ТЕОРІЇ

Метою нашої статті є аналіз ключових процесів державотворення, обґрунтувати кельтську концепцію походження Русі та продемонструвати значний етнокультурний вплив на слов'ян. Методи. Методологія дослідження базується на принципах наукового підходу, систематичності, об'єктивності та можливості перевірки результатів. Було застосовано проблемно-історичний, історико-порівняльний методи, а також методи ретроспективного аналізу та синхронізації. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше за 95 років в Україні представлено Кельтську або Галльську теорію походження Русі, яка по-новому висвітлює процес становлення та результати української державності. Висновки. Встановлено, що якщо племена ругів могли бути не тотожними рутенам, то вони перебували під значним їхнім впливом. Проаналізовано основні згадки щодо ототожнення рутенів і русів та ключовий археологічний матеріал у рамках кельтської концепції. На нашу думку, західні місіонери Ебон і Герборт використовували термін «Рутенія» як для Київської Русі, так і для Балтійської Ругії, тому що це пояснюється міграцією частини рутенів до Балтійського Помор'я та Подунав'я. В Балтійському Помор'ї залишилися топоніми рутенів, такі як Ruge, Rugenhof, Rugenwalde тощо. В Раффельштеттенському митному статуті (904–906 рр.) та у грамоті Людовіка II Німецького від 863 року згадується «Ruzaramarcha» – руська марка на правому березі Дунаю, на землях Ругіланду. Це свідчить про давні культурно-економічні зв'язки Русі в цьому регіоні, що підтверджується численними топонімами рутен-русів у Подунав'ї, такими як Ротуларіус, Реодарій тощо. Виявлено, що кельтський вплив на слов'янські культури можна простежити від пшеворської до черняхівської культури, тобто до VII століття. Потік міграції кельтів-рутенів міг відбутися в 469 році (після розпаду гунської імперії) до 562 року (утворення Аварського каганату) або навіть значно раніше цих дат.

Ключові слова: рутени, руги, дроміти, держава Русь, Тендрівська коса, Черняхівська культура, Раффельштеттенський митний статут.

Постановка проблеми. Нашу статтю хочеться розпочати філософськими словами: «На початку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього» [Іоанн 1:1–3]. Як «Λόγος» (слово, наука) був первинним, так і в формуванні української державності, фундаментом її розвитку, стала держава Русь.

Наразі в історіографії існує проблематика щодо походження держави Русь та її назви, і на жаль, ця тема й досі не розкрита в повному обсязі. Якщо ми з'ясуємо походження назви «Русь», тоді зможемо краще зрозуміти витoki її державності в цілому. Александер Брюкнер колись написав: «Той, хто успішно пояснить назву Русі, опанує ключ до розуміння початків її історії» [16, с. 205].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Йоганн Філіпп Густав фон Еверс вважав, що слов'яни прийняли назву «Русь» від хозар, нато-мість М. І. Костомаров висунув литовське походження Русі, а О. О. Потебня пов'язує з давньо-індійською назвою «ṛsabhāh» (бик) та з авестської

мови «aršan» – чоловік [13, с. 17]. Ці припущення є досить слабкі й скептичні, немає належної аргументації та фактажу, які б прояснили та давали зазначені тези. Також слабка є версія О. М. Тру-бачова, де вчений виводить етимологію назви «Русь» від індоарійського «ruksá» (світлий, блискучий) [13, с. 17] та пов'язує з кримськими топонімами, так «Rosso Tar», за ним, – «білий, світлий берег» в італійських картах [13, с. 17]. Хоча з італійської мови «Rosso» перекладається як «червоний» і, слід додати, що це пізні топоніми, а вплив сіндо-меотів на слов'ян видається сумнівним.

М. Ю. Брайчевський схилявся до сармато-аланського походження Русі [1, с. 161], однак Йордан чітко виокремлював «ароксолан» (номер 247 за пер. О. Ч. Скрежинської) та «россомонів» (номер 389 за пер. О. Ч. Скрежинської) [7], також жодного сарматського племені «Русь» не було виявлено. Тільки Псевдо-Захарій писав про народ «Hros», підтвердження, що це могли бути сармати немає, так само це могли бути кельти-рутени, які дісталися Причорномор'я.

Постановка завдання. Отже, виникає питання: що означає назва «Русь» і як виникла держава «Русь», і що вона для нас? Тому, на нашу думку, це провідна й фундаментальна тематика, яку варто розкрити.

Виклад основного матеріалу. Згідно нашої концепції, суттєву роль у генезі Русі відіграли саме рутени. В Нарбонській Галлії (південь сучасної Франції) локалізувалося кельтське плем'я рутенів. Рутенів згадували античні автори I ст. до н. е. та I ст. н. е., зокрема Юлій Цезар [19], Пліній Старший [20] і Марк Лукан [22]. У VI ст. н. е. про них писав також Григорій Турський [21], якого вважають «батьком французької історії».

Згідно з С. П. Шелухіном, ім'я рутенського племені походить від кельтської назви території «Ruthenia», де «route», «rute», «rut», «rood», «roud» означають «дорога», «шлях», «тракт», «перебіг» [17, с. 28]. Навіть зараз з французької мови «route» перекладається як «дорога». Відповідну дефініцію кельтсько-слов'янського походження Русі підтримав мовознавець В. Г. Складенко, однак він схильний вважати, що назва Русь походить не від «route», а від «roudos» («червоний» – також кельт.), французькою «roux», «rousse» – «рудий», «руда»; В. Г. Складенко зазначає, що Марк Лукан називав рутен рудими «flavi rutheni» (руді рутени) [12, с. 70].

Як стверджує С. П. Шелухін, греки називали Рутенію Дромом, а її народ, рутен, Дромітами [17, с. 29]. «Дρόμος» (Дромос) означає «біг», «шлях», «перебіг» [17, с. 28–29]. Власне кажучи, видно, що ці назви, грецький «Дρόμος» та кельтська «Ruthenia», подібні.

Візантійський письменник і державний діяч X-го століття Симеон Логофет (Метафраст) прямо описує кельтське походження Русі, він пише:

«Того ж року прийшла Русь, звана також Дромітами, з роду Франків, на Константинополь, на 10 тисяч човнів» [5, с. 70]. Як вже зазначалося вище, греки називали рутенів «Дромітами» від слова «Дромос», що означає «біг», «шлях», «перебіг» [17, с. 28–29]. І тут йдеться про те, що руси з роду франків, тобто галли. Так як франки увірвалися в Галлію й там асимілювалися від кельтів (галл). Тому тут в контексті «франки» йдеться про кельтів.

Інший подібний текст Симеона Логофета: «Русь, вони ж Дроміти, таке мають ім'я (Руси) за для якогось сильного Роса, прозвані так після того, як визволилися через якусь божу раду чи натхнення від прикостей тих, що їх подолали і володіли. Ім'я Дромітів дістали через те, що швидко бігають. А вони з роду Франків» [5, с. 70].

Іншим доказом впливу кельтів-рутенів на формування Русі є ймовірність їх міграції та контролю над Чорним морем. Зокрема, Тендрівська коса, вузький острів біля берегів Херсонської області, мав назву «Ахіллів Дром» (Ахіллів біг). Ми вже наголошували, що греки називали рутенів дромітами, тому рутени могли контролювати Чорне море і започаткувати Чорноморську Русь.

Польський хроніст Галл Анонім, автор кінця XI – початку XII ст., також пов'язує Русь із кельтськими рутенами. У його тексті зустрічається наступне: «Contigit namque uno eodemque tempore Boleslavum regem RUSSIAM, RUTHENORUM vero regem Poloniam», що перекладається як: «Сталося те, що в той самий час король Болеслав III вторгнувся в Руссію, а король рутенів вторгнувся в Польщу» [11, с. 50]. Подібним чином хроніст Сугерій, абат монастиря св. Дені (бл. 1081–1151), пов'язує правителя Русі з правителем рутенів, використовуючи титул «Rex Ruthenorum»: «Atavae Regis Ruthenorum filiae», що перекладається як: «Атави, дочки короля рутенів» [11, с. 50]. Це стосується Анни Ярославни, дочки Ярослава Мудрого та королеви Франції. Ім'я «Atavae» інтерпретується як «Анна» [11, с. 50]. Таким чином, ми бачимо, що Русь пов'язують із давньою Рутенією, оскільки Київська Русь походить від кельтів-рутенів, а не від скандинавських племен, хоча їхній внесок також важливий.

Ще одним доказом нашої концепції є міграційний потік кельтів-рутенів. У V ст., за 1300 км від столиці рутенів м. Родез (сучасний Прованс, Франція) [17, с. 29], рутени згадуються у християнських катакомбах Зальцбурга (Juvavum) в тодішній провінції Норік. Мова йде про Одоака, короля рутенів:

«Anno Domini CCCCLXXVII Odoacer Rex Rhutenorum Geppidi Gothi Ungari et Heruli Contra Ecclesiam Dei Sevientes Beatum Maximum cum sociis suis Quinquaginta in hoc speleo Latinantibus ob Confessionem Fidei Trucidatos Precipitarunt Noricorum quoque Provinciam ferro et igne Demoliti sunt» [17, с. 22].

Цей текст на українську буде звучати так: «Року Божого 477 Одоакер, король рутенів, а також гепідів, готів, унгарів і герулів, виступаючи проти церкви Божої, благочестивого Максима з його 50 учнями, що молилися з ним в цій печері, за сповідання віри жорстоко мучено та скинуто вниз, а провінцію Норіку мечем і вогнем спустошивши».

Тут зазначено, що Одоакр, король рутенів, стратив єпископа святого Максима і його учнів. Ймовірно, Одоакр був германського походження.

Цікавим є той факт, що Одоакр скинув останнього римського імператора Ромула, тим самим ставши королем Італії. Таким чином, 476 рік вважається занепадом Західної Римської імперії. Важливо зазначити, що Одоакр згадується в Зальцбурзі, за 1300 км від столиці рутенів – Родезу, що спонукало їх мігрувати через Дунай і Чорне море на терени України.

У «Літописі» Самійла Величка гетьман Війська Запорозького Богдан Хмельницький підкреслює спадковість від Одоакра та русів з Ругії: «Навіть Стародавній Рим, який володів багатьма державами й монархіями і пишався колись своїми шістьмастами сорока п'ятьма тисячами війська, в давні віки взяла й чотирнадцять літ тримала далеко менша, проти згаданої, збірна бойова сила русів із Ругії від Балтицького, або Німецького помор'я, на чолі яких стояв тоді князь Одоацер, – сталося це в році 470 після Різдва Господнього. Отож ми йдемо за прикладом наших давніх предків, отих старобутніх русів, і хто може заборонити нам бути воїнами і зменшити нашу лицарську відвагу!» [3, с. 51].

С. Е. Цветков вказує, що згідно з описом Юлія Цезаря, рутени межували з лемовиками в Галлії, а Тацит зазначає, що балтійські руги сусідували з племенами лемовіїв; обидва народи мали короткі мечі та круглі щити [16, с. 206–207]. Тому на підставі цього С. Е. Цветков ототожнював рутен і ругів, лемовиків і лемовіїв.

З іншого боку, О. Й. Прицак зазначає, що у ріпуарських франків відбувалася гутуралізація приголосних звуків, тобто перехід «t» в «d» і далі в «g» (ruti > rudi > rugi) [11, с. 49]. Таким чином, рутени під впливом мови ріпуарських франків стали ругами [11, с. 48–49]. Саме тому чернець Оттона I Адальберт назвав русів ругами [11, с. 47]. У будь-якому разі руги зазнали впливу рутенів, з якими їх згодом ототожнювали.

О. М. Щодра зазначає, що А. Г. Кузьмін наголошував, що католицькі місіонери Ебон і Герборт називали як Київську Русь, так і Балтійську Ругію однаковим терміном – Рутенія [18].

Згідно нашої концепції, це пояснюється тим, що частина рутен мігрувала в Балтійське Помор'я, а інша частина в Подунав'я. До прикладу, такі топоніми рутени залишили в Балтійському Помор'ї: Ruge, Rugenhof, Rugeshus, Rugard, Ruschvitz [10], Rugenwalde [16, с. 206–207].

А у Раффельштеттенському митному статуті (між 904 і 906 рр.) згадується Ругарамарка («Ruzaramarcha»), тобто руська марка (земля). Вона розташована на правому березі річки Дунай, на землях колишнього Ругіланду, що включає частину Східної Баварії, землі Зальцбурга, Нижньої

та Верхньої Австрії. У статуті йдеться про торговельні відносини, які підтримують торговці з різних країн, зокрема з Ругії (Київської Русі) та Богемії [4, с. 10–11].

Хоча ще до цього митного статуту топонім «Ruzaramarcha» міститься у грамоті східнофранкського короля Людовіка II Німецького від 863 року [11, с. 41], що свідчить про давній культурно-економічний вплив Русі в цьому регіоні. Це підтверджується наявністю численних топонімів рутен-русів у Подунав'ї: Ротуларіус, Реодарій [4, с. 11], Росдорф, Руська Мюль [18].

Розглянемо археологічну сторону нашої концепції, Е. О. Симонович та І. П. Русанова висловлюють думку, що місцеве населення Українського Закарпаття могло контактувати з кельтами у V–IV ст. до н. е. [14, с. 62–67]. На думку авторів, ці контакти можна простежити за такими знахідками, як браслети з півсфер, залізні і бронзові чоловічі та жіночі пояси, фібули, ножі, мечі, а також наявність опідумів [14, с. 62–27].

Помітний вплив кельтської культури спостерігається в пшеворській, зарубинецькій, оксивській та черняхівській культурах. Кельтські зразки фібул, зброї та прикрас вказують на те, що ці культури перебували в ареалі латенської кельтської культури [8, с. 218]. Приклад взаємодії слов'ян з кельтами простежується в пшеворській археологічній культурі, де виникла кельто-слов'янська спільнота [8, с. 227].

Цей вплив проявляється в поховальних обрядах, зокрема у звичаї згинання зброї: мечів і наконечників списів [15, с. 115]. За словами В. С. Ідзьо, у Галичині кельтський вплив також пов'язаний з наявністю у слов'янських могилах обряду трупопокладення та з витоками слов'янської кераміки, таких як округлі миски, штамповані орнаменти, двосічні мечі тощо [8, с. 232].

Окрім пшеворської культури, цей вплив чітко простежується в черняхівській культурі з кінця II до V ст. (за даними М. Ю. Брайчевського з II до VII ст. [2, с. 17]). Як наголошує Г. М. Казакевич: «за антропологічними свідченнями в період існування черняхівської культури у Верхньому Подністров'ї відбулося змішання слов'янського населення з нащадками центральноєвропейських кельтів, діалекти яких усе ще могли зберігати істотний кельтський компонент» [9, с. 237]. Згідно з М. Б. Щукіним, черняхівська культура розвивалася на базі кельтської гончарної технології, і в III–IV ст. вона була аналогічною кельтській культурі Центральної та Західної Європи, що вказує на кельтський ренесанс [8, с. 217–218].

Рутени. Повідомлення Юлія Цезаря, Плінія Старшого, Марка Лукана, Григорія Турського, Симеона Логофета, Галла Аноніма, Сутерія. П-ів Тендрівська коса, Плита в Зальцбурзі, Згадка Богдана Хмельницького. Західні місіонери Ебон і Гербог називали державу Русь і Балтійську Ругію РУТЕНІСЮ. Рутени, Руги. Топоніми: Руцарамарка Ротуларіус, Реодарій, Росдорф, Руська Мюль, Ругенвальд і т. д. Черняхівська культура (II-VII ст.), РУСЬ

Рис. 1. Головні елементи трансформації рутен в Надніпрянську Русь

Джерело: сформоване автором

Таким чином, кельтський вплив на слов'янські культури можна простежити від пшеворської до черняхівської, тобто до VII ст. Це підтверджує нашу концепцію в дослідженні «Генезис та становлення Русі (VI–X ст.)» [6], згідно з якою ймовірна міграція кельтів-рутен відбулася з 469 р. (після розпаду гунської імперії) до 562 р. (утворення Аварського каганату). Рутени могли ще раніше з'явитися в Надніпрянщині (зважаючи на кельтський вплив на археологічні культури) і асимілюватися зі слов'янами, які стали союзниками гунів.

Відомо, що перший видатний правитель європейської імперії гунів Баламир, виступив проти готів, яких очолював Германаріх, і здобув перемогу. Пізніше він покарав готського короля Витимира за вбивство царя антів Божа. Цікавим є факт, що сина правителя Улдіна (очільника західного гунського каганату) звали Ругіла (Руа). Ругіла керував Панонією й Галлією, і, ймовірно, під впливом місцевих звичаїв Улдіна назвав свого

сина Ругіла на кельтський манер. Цей випадок демонструє значний етнокультурний вплив кельтів на інші народи, зокрема слов'ян.

Висновки. Отже, підсумовуючи все вище написане, ми вважаємо, що рутени були первинними русами. Симеон Логофет, Галл Анонім, Сутерій та інші ототожнювали їх. Доказом міграції рутенів є численні топоніми в Подунав'ї та Балтійському Помор'ї, згадані вище. Біля берегів Херсонської області Тендрівська коса мала назву «Ахїллів Дром» (Ахїллів біг), оскільки греки називали рутенів дромітами. Іншим підтвердженням нашої гіпотези є археологічний фактор, адже кельтський вплив на слов'янські культури простежується від пшеворської до черняхівської культури, тобто до VII століття. Міграція кельтів-рутенів могла відбутися в період від 469 року (після розпаду гунської імперії) до 562 року (утворення Аварського каганату) або навіть значно раніше зазначених дат.

Список літератури:

1. Брайчевський М. Ю. Походження Русі. Київ : Наукова думка, 1968. 228 с.
2. Брайчевський М. Ю. Про етнічну приналежність Черняхівської культури. *Археологія*. 1957. Вип. 10. С. 11–24. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Braichevskiy_Mykhailo/Pro_etnichnu_prynalezhnist_cherniakhivskoi_kultury.pdf?PHPSESSID=g26q2301ihv1gebjfd03rh18o2 (дата звернення: 25.04.2024).
3. Величко С. В. Сказание о войне козацкой с поляками / Археографічна комісія УАН. К. : Друкарня УАН, 1926. Т. 1. 312 с.
4. Галенко О. І. Рутенська марка за джерелами IX–XII ст. *Наукові записки*. 2006. Вип. 29. С. 6–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2006_29_3. (дата звернення: 22.07.2024).
5. Грушевський М. С. Віймки з жерел до історії України-Русі. Львів : Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 1895. 126 с.
6. Дешко П. П. Генезис та становлення Русі (VI–X ст.): кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» / П. П. Дешко; МОН України; ПБНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янука»; Ф-т географії, іст. та туризму; Каф. іст., теорії держ. і права та філософії. Рівне: 2024. 88 с.
7. Иордан. О происхождении и деяниях гетов. Getica / пер., комм. Е. Ч. Скржинской. Москва: Восточная литература, 1960. 436 с. URL: https://web.archive.org/web/20181011172928/https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/iordan/02.php (дата звернення: 11.08.2023).
8. Ідзьо В. С. Кельтська цивілізація на території України. Львів: «Львівський Ставропігон», 2015. 358 с.
9. Казакевич Г. М. Східні кельти: культури, ідентичності, історіографічні конструкції. Київ – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 358 с.

10. Молчанова А. А. Балтийские славяне и Северо-Западная Русь в раннем Средневековье. М., 2008. URL: <http://rodnovery.ucoz.lv/forum/16-42-1> (дата звернення 20.07.2024).
11. Прицак О. Й. Походження Русі. Стародавні скандинавські джерела: в 2 т. / О. Й. Прицак. Київ : Обереги, 1997. Т. 1. 1080 с.
12. Скляренко В. Г. Походження етноніма русини. *Життя у слові* : Зб. наук. праць на пошану акад. В. М. Русанівського. Київ : Видавн. дім Д. Бурого, 2011. С. 96–104.
13. Скляренко В. Г. Русь і варяги: Історико-етимологічне дослідження. Київ : Довіра, 2006. 119 с.
14. Славяне и их соседи в конце I тыс. до н. э. – первой пол. I тыс. н. э. / гол. ред. Б. А. Рыбаков. Москва : Наука, 1993. 327 с.
15. Филип Я. Кельтская цивилизация и ее наследие. Прага : Издательство Чехословацкой Академии Наук, 1961. 215 с.
16. Цветков С. Э. Начало русской истории. С древнейших времен до княжения Олега. Москва : ЗАО Центрполиграф, 2012. 429 с. URL: https://www.phantastike.com/history/nachalo_russkoj_istorii_s_drevn_vremen/djvu/view/ (дата звернення: 01.06.2024).
17. Шелухін С. П. Звідкіля походить Русь. Теорія кельтського походження Київської Русі з Франції. Прага : A Fišer, Strašnice, 1929. 134 с.
18. Щодра О. М. Слов'яни і Русь в ранньому середньовіччі: передумови і початки формування імперії русів. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 481 с. URL: https://docs.google.com/file/d/1DqeDDBXI4ReqdNh5V3VFus1CV1ovNCK/edit?usp=doclist_api&filetype=msword (дата звернення: 16.06.2024).
19. Gaius Iulius Caesar. Commentarii de bello Gallico. Liber I: 45; Liber VII: 5, 7, 64, 75, 90. URL: https://la.m.wikisource.org/wiki/Commentarii_de_bello_Gallico (дата звернення: 11.08.2023).
20. Gaius Plinius Secundus. Naturalis Historia. Liber III: 37; Liber IV: 109; Liber XIX: II: 8. URL: https://la.m.wikisource.org/wiki/Naturalis_Historia (дата звернення: 11.08.2023).
21. Gregorius Turonensis. Historia Francorum. Liber X: 8. URL: https://la.m.wikisource.org/wiki/Historiarum_Francorum_libri_X_-_Liber_X (дата звернення: 11.08.2023).
22. Marcus Annaeus Lucanus. Pharsalia. Liber I: 400. URL: <https://la.m.wikisource.org/wiki/Pharsalia/I> (дата звернення: 11.08.2023).

Deshko P.P. THE ORIGIN OF RUS' IN THE CONTEXT OF CELTIC THEORY

Purpose. The purpose of our article is to analyse the key processes of state formation, to substantiate the Celtic concept of the origin of Rus' and to demonstrate the significant ethno-cultural influence on the Slavs. *Methods.* The research methodology is based on the principles of scientific approach, systematicity, objectivity and verifiability of results. The problematic-historical, historical-comparative, as well as retrospective analysis and synchronisation methods were used. The scientific novelty of the study lies in the fact that for the first time in 95 years, Ukraine has presented the Celtic or Gallic theory of the origin of Rus', which sheds new light on the process of formation and results of Ukrainian statehood. *Conclusions.* It is established that if the tribes of the Rugae could not be identical to the Ruthenians, they were under their significant influence. The main references to the identification of the Ruthenians and Rusyns and the key archaeological material within the Celtic concept are analyzed. In our opinion, the Western missionaries Ebon and Herbert used the term «Ruthenia» for both Kievan Rus and Baltic Rugia, because it is explained by the migration of some Ruthenians to the Baltic Pomerania and the Danube region. In the Baltic Pomerania, place names of Ruthenians, such as Ruge, Rugenhof, Rugenwalde, etc. The Raffelstätten Customs Statute (904–906) and the charter of Louis II of Germany from 863 mention «Ruzaramarcha», a Ruthenian Marchia on the right bank of the Danube, in the lands of Rugiland. This testifies to the ancient cultural and economic ties of Rus' in this region, which is confirmed by numerous place names of Ruthenian Rus' in the Danube region, such as Rotularius, Rheodarius, etc. It has been found that the Celtic influence on Slavic cultures can be traced back to the Phevorian to Chernyakhivian culture, i.e. to the VII century. The flow of emigration of the Ruthenian Celts could have occurred in 469 (after the collapse of the Hun Empire) to 562 (the formation of the Avar Khaganate) or even much earlier than these dates.

Key words: Ruthenians, Rugii or Rugians, Dromedaries, Rus' state, Tendra Spit, Chernyakhiv culture, Raffelstätten Customs Statute.